

UD HI

Stockholm
2022-10-28

Ert dnr
UD2022/12161

Vårt dnr
2022/116

REMISSVAR

Remiss: Europeiska kommissionens förslag till krisinstrument för den inre marknaden

Näringslivets Regelnämnd NNR har tagit del av det aktuella förslaget och önskar lämna följande synpunkter. För detaljerade synpunkter på förslaget hänvisar vi till de remissvar lämnas av NNR:s medlemmar bl.a. Svenskt Näringsliv, Svensk Handel och Teknikföretagen.

NNR finner att ambitionen som ligger bakom förslaget om att förbättra rörligheten på den inre marknaden också i en kris är positiv. Vi ställer oss dock negativa till förslaget till krisinstrument då vi finner att det i flera delar är alltför långtgående och oproportionerligt och riskerar tvärtom vad som beskrivs att bli konkurrensnedvridande och motverka snarare än stödja rörligheten på den inre marknaden och dess marknadsekonomiska funktionssätt.

NNR ställer sig frågande till hur kommissionen kommit fram till det långtgående förslag som presenteras och inte närmare övervägt att endast fokusera på de delar som stärker den inre marknaden genom att se till att de fria rörligheterna fungerar i en kris. Enligt NNR är det tydligt att de synpunkter och farhågor som uttryckts av näringslivet inte har beaktats av kommissionen. Såväl det som presenteras i explanatory memorandum (s.10-11) till förslaget som i annex 2 i konsekvensbedömningen anser vi bekräftar att stakeholders föredrar ett mindre omfattande och smalare SMEI. Vad vi kan utläsa av det som presenteras i konsekvensbedömningen verkar detta gälla också för det som uttryckts från medlemsstatshåll. Av konsekvensbedömningens Annex 2 framgår att ett flertal medlemsstater inkl. Sverige ifrågasatt inkludering av långtgående åtgärder som ”stockpiling, monitoring and enhancing the resilience of strategic supply chains, mandatory information requests to economic operators and priority orders” medan endast ett fåtal länder har uttalat sig fördelaktigt kring ”addressing crisis preparedness and supply chain disruptions”.

Vad gäller kommissionens samråd med näringslivet och andra intressenter vill NNR uppmärksamma regeringen på de s.k. Slido polls som kommissionen flitigt använder, också i detta fall (se det resultat som redovisas från denna i de första två styckena på s. 85 i kommissionens konsekvensbedömning del 1/2). Enligt NNR är detta verktyg högst olämpligt och inte rättssäkert att använda som instrument i lagstiftningsärenden för att visa på vad olika intressenter anser och vilka konsekvenser ett förslag kan få för dessa då kommissionen ensamt väljer ut frågor och svarsalternativ och ingen möjlighet finns för de svarande att påverka vilka frågor som väljs ut, utformningen av dessa eller kan lägga till svarsalternativ eller välja flera. De resultat som presenteras utifrån dessa ger därför en snedvriden och missvisande bild av intressenternas egentliga inställning och synpunkter. Av denna anledning väljer också ofta många att inte delta i dessa ”polls” vilket gör att resultatet som

kommissionen redovisar blir än mer snedvridet. Kritik uttrycktes kring detta redan under workshopen (se avsnitt 2.3) av olika närvarande deltagare bl.a. av en av NNRs medlemmar, Svenskt Näringsliv.

NNR finner att dessa slido polls inte utgör en del av ett evidensbaserat beslutsfattande och anser därför att regeringen bör verka för att kommissionen slutar att använda dessa som instrument och underlag för utformning av sina förslag.

När det gäller de utmaningar som de omfattande och långtgående förslag som presenteras kan innebära kan NNR konstatera att dessa också uppmärksammats i kommissionens konsekvensbedömningsnämnds, Regulatory Scrutiny Boards (RSB) yttranden. Nämnden som granskar kvaliteten på kommissionens konsekvensbedömningar har lämnat yttranden med omfattande kommentarer avseende konsekvensbedömningen till förslaget. I sitt slutliga yttrande pekade RSB bl.a. på att jämförelsen mellan olika policyalternativ inte kopplats till analysen av konsekvenserna av dessa och inte tillräckligt respekterar proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna. Enligt NNR kvarstår dessa fundamentala brister trots de försök som gjorts av kommissionen att adressera dessa.

Vid val av alternativ är det viktigt också att utgå från rätt problembild. De erfarenheter som gjorts från COVID-19 pandemin har främst handlat om att principen om den fria rörligheten som följer av EU-fördraget inte respekterades. Att ytterligare och mer ingripande lagstiftning som inte heller adresserar konsekvenserna av om ett medlemsland inte följer principen och inte lever upp till de föreslagna artiklarna 16-19 skulle vara den mest effektiva lösningen vid framtida kriser finner NNR därför är mycket tveksamt. Detta ter sig än mer märkligt i ljuset av att förslaget genom artikel 28 ger kommissionen möjlighet att bötfälla företag som inte lever upp till de krav som ställs på dessa.

När det gäller artiklarna 16-19 så är det liksom anges ovan viktigt att de åtgärder som medlemsstaterna vidtar vid en kris inte går emot de skyldigheter som följer av fördraget att främja den fria rörligheten. NNR ställer sig också frågande till effekten av de skrivningar som anges i artikel 16 3. om att krav som ställs inte ska skapa "otillbörlig" eller "onödig" administrativ börda då dessa lätt kan rundas.

Vi finner också när det gäller artikel 16 att även om denna tar sikte på generella krav för att adressera en inre marknads nödsituation så anser vi att det bör framgå att eventuella åtgärder som införs måste vara proportionerliga vad gäller balansen mellan mål och de åtgärder som ska vidtas. Det innebär konkret att det alternativ som innebär lägsta kostnader och enklast tillämpning för företagen givet syftet ska beslutas om. Proportionalitet finns förvisso inskrivet i fördraget men bör särskilt uppmärksammas.

NNR finner att det är av stor vikt att näringslivet ges möjlighet till insyn och delaktighet kring förslag på beslut i samtliga stadier som föreslås. Detta gäller inte minst vid krisläge. Det är därför viktigt att kommissionen fullföljer det som anges i artikel 4.3 om att bjuda in representanter för ekonomiska aktörer (som NNR förutsätter inkl. näringslivet) som observatörer. Vidare att den rådgivande gruppen inte bara ges i uppdrag att bistå kommissionen genom att samråda med representanter för näringslivet under övervakningsstadiet utan också vid ett krisläge.

NNR påkallade under COVID-19 pandemin ett stopp av ökad regelbörda för företagen då dessa hade fullt upp med att hantera de utmaningar som pandemin förde med sig för att se till

företagets överlevnad. Att vid en framtida kris ålägga företagen att inom en angiven deadline till kommissionen både informera om sin produktionskapacitet av existerande lager av krisrelevanta produkter och tillhörande komponenter (och då inte bara kring produktionsställen inom EU utan också i tredje land, och kring avbrott i leveranskedjan finner NNR kommer att bli mycket bördosamt för företagen och därmed olämpligt. Företaget löper också en stor risk i samband med lämnande av den efterfrågade informationen då denna kan vara känslig både ur ett affärsmässigt och säkerhetsmässigt perspektiv och om den läcks kan leda till ekonomisk skada på företagen. Detta gäller också för den lista som kommissionen ska upprätta.

NNR vill också uppmärksamma att även om inga direkta informationskrav ställs i beredskapsstadiet på företagen att lämna information så finns det en stor risk för nationell överimplementering genom att obligatoriska krav kan komma att läggas på företag att lämna information för att medlemsstaterna ska kunna skapa och upprätthålla register och förse kommissionen med information. Då medlemsstaterna inte bara ska skapa ett register utan också upprätthålla det finns en risk också för att företagen behöver lämna information inte bara en gång utan återkommande.

Enligt uppgift från Svenskt Näringsliv finns utöver ovanstående en risk att flera krisstadier kommer att kunna vara aktiverade samtidigt på flera olika områden. Detta eftersom krisinstrumentet avser att täcka alla tänkbara uppkommande kriser. Risk finns därmed att företaget kan komma att omfattas av flera kriser och därmed ständigt blir överhopat av olika informationskrav från kriser i övervakningsstadiet.

Frågetecken finns även kring förenligheten med EU-fördragen. Detta då det långtgående mandat som kommissionen föreslås få när det gäller att utse strategiska resurser, kritiska varor och tjänster samt till och med begränsa den fria rörligheten för dessa vid en kris innebär att EU:s grundläggande värden kring den inre marknaden inte följs.

Utöver ovanstående kan upprättandet av strategiska reserver och att företagen i ett krisläge kan uppmanas att acceptera och prioritera order för produktion eller leverans av krisrelevanta varor även få andra omfattande konsekvenser för företaget. Konsekvenserna uppstår inte bara vid själva krisstadiet utan det innebär också ökade kostnader för företag att ha system som kan ställa om och efterleva begäran i händelse av kris.

Förslaget innebär stora åtaganden både för det enskilda företaget och den aktuella sektorn och riskerar att medföra omfattande kostnader som kan komma att snedvrída konkurrensen. Det innebär också ett ingrepp i de marknadsekonomiska principerna och tar inte hänsyn till äganderätten. I det fall företagens ingångna avtal kan behöva frångås till förmån för prioriterade ordrar för den inre marknaden kan detta också få långtgående effekter på inte bara företagets anseende och konkurrenskraft utan även på EU:s handelsrelationer med tredjeland.

Näringslivets Regelnämnd NNR

Christina Fors